

РИНКОВИЙ МЕХАНІЗМ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Вивчення економічного зростання як форми реалізації процесу суспільного відтворення є одним з основних напрямків наукових пошуків в економічній науці – від робіт класиків до досліджень наших сучасників [2, 3, 16].

Наразі еволюція соціально-економічних систем призвела до усвідомлення обмеженості традиційного розуміння економічного зростання, оскільки навіть економічно розвинені країни демонструють тенденцію посилення майнової диференціації населення і нерівні можливості доступу до результатів економічного розвитку. Переосмислення засад функціонування економіки і соціуму втілилось в розумінні потреби заміни концепції економічного зростання більш інтегральним поняттям інклюзивного економічного зростання як такого, що комплексніше відображає місію економіки в соціально-економічній системі, – не просто збільшувати обсяги вироблених благ, а забезпечити завдяки цьому рівність можливостей для громадян щодо їх залученості до економічних процесів та доступності їх результатів при збереженні гармонійності навколишнього середовища [10, 14].

Необхідною передумовою економічного зростання є відповідне фінансове забезпечення. У вітчизняній науковій традиції та практичній діяльності в якості його джерел здебільшого розглядається бюджетне фінансування [5, 11]. Однак перевантаженість державних фінансів України актуалізує необхідність пошуку альтернативних механізмів фінансування продуктивної здатності національної економіки.

В розвинених економіках механізмом, котрий впродовж тривалого періоду часу засвідчив свою ефективність як засіб фінансування економічного зростання, є фінансовий ринок, інституційною проекцією якого слугує фінансовий сектор економіки [4, 6, 12]. Особливістю даного механізму є надзвичайно високий ступінь трансформації його інструментів та способів функціонування впродовж останніх десятиріч [1, 7, 8]. Попри значний потенціал фінансового сектору як драйверу економічного зростання, його невиважене використання несе загрозу посилення економічних ризиків та настання руйнівних криз, котрі нівелюють економічні та соціальні здобутки років, що їм передували.

Проблема економічного зростання на сучасному етапі розвитку української економіки набула першочергового значення з огляду на прогресуюче відставання від економічно розвинених країн, що загрожує остаточною втратою перспектив зайняти гідне місце в глобальній економічній системі, а необхідність інклюзивного характеру економічного зростання підтверджується глибиною соціальних проблем в нашій державі [9].

Після розпаду СРСР Україна почала швидко втрачати свій економічний потенціал. Адаптація до ринкових умов господарювання була ускладнена низкою чинників – відсутністю інституцій ринкової економіки, патерналістськими очікуваннями більшості населення, фінансовими кризами 1998 та 2008 рр., корупцією, значною часткою тіньової економіки. Віднедавна до цих чинників додалися втрата територій та військові дії на сході держави, а в поточному році – негативні економічні ефекти пандемії COVID-19.

Відтак мусимо констатувати, що Україні притаманна наздоганяюча модель економічного розвитку. Обтяжена негативами, наша держава стрімко рухається в напрямку периферії економічного життя. Тому критично важливим для зламу негативних тенденцій є відшукування «точок росту» української економіки та можливостей фінансового забезпечення випереджаючого та інклюзивного економічного зростання. Завдання ускладнюється тим, що вітчизняний фінансовий сектор впродовж останніх років був однією з найбільш вразливих частин економічної системи країни. Як наслідок, відставання української економіки від європейських в фінансовій сфері наразі оцінюється експертами як особливо критичне [15].

Розуміння потреби активізувати ринкові механізми фінансування економічного розвитку зумовило необхідність реформування фінансового сектору: наразі його реформа та розвиток визнані Урядом одним з пріоритетів, котрі мають на меті забезпечити економічне зростання в Україні. Затверджена на

початку 2020 р. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року розглядає його як такий, що «... динамічно розвивається та забезпечує вагомий внесок у стале та інклюзивне економічне зростання України» [13].

Складність та актуальність окресленої проблеми, її значущість для успіху соціально-економічних перетворень в Україні та її цивілізаційної перспективи зумовлюють потребу вжиття широкого спектру різнопланових заходів – від зменшення тіньового сегменту економіки та пошуку механізмів залучення заощаджень населення в господарський обіг до використання новітніх технологій як у виробничій сфері, так і в інфраструктурі фінансового забезпечення суспільного відтворення.

Список використаних джерел

1. Барановський О. І. Сутність трансформаційних процесів у фінансовому секторі національної економіки. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. Харків, 2017. Вип. 2 (23). С. 346-360.
2. Вакарчук Т.С. Формування стійкої рівноваги економічного зростання національної економіки : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03. Дніпро, 2018. 218 с.
3. Геєць В. М. Уроки та перспективи ринкових реформ і довгострокового економічного зростання в Україні. Економічна теорія. 2004. № 3. С. 3–27.
4. Задорожна Р. П. Фінансове забезпечення розвитку регіонів України за рахунок кредитних ресурсів. Фінансове забезпечення регіонального розвитку в умовах децентралізаційних та євроінтеграційних процесів: колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., доц. Варцаби В.І. Ужгород, 2018. С. 156-174.
5. Запатріна І. В. Бюджетне регулювання економічного зростання : автореф. дис... д-ра екон. наук : 08.00.08. Київ, 2008. 32 с.
6. Квасницька Р.С. Інвестиційний потенціал інститутів фінансового ринку України : монографія. Хмельницький: ПП «Монускрипт», 2015. 314 с.
7. Коваленко Ю. М. Розвиток фінансового сектору в умовах інституційних трансформацій : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Ірпінь, 2014. 38 с.
8. Корнівська В. О. Трансформації інститутів фінансового посередництва в умовах становлення інформаційно-мережевої економіки : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.01. Київ, 2019. 40 с.
9. Лібанова Е. М. Надмірна соціально неприйнятна нерівність: головний виклик для українського суспільства. Вісник Національної академії наук України. 2017. № 5. С. 22-25.
10. Манцуров І., Манцуров Д., Храпунова Я. Міжнародні стандарти інклюзивного розвитку як основа формування ефективної економічної політики держави. Журнал європейської економіки. 2018. №4(67). С. 413-437.
11. Павелко А.В., Чугунов І.Я. Бюджетна політика економічного розвитку. Вісник КНТЕУ. 2015. № 2. С. 64–73.
12. Семенов А. Ю. Вплив діяльності фінансових установ на економічне зростання України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Суми, 2011. 270 с.
13. Стратегія фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Strategija_financovogo_sektoru_ua.pdf
14. Уніят А. В., Юзвін З. І. Концепція інклюзивної економіки в контексті сучасного сталого розвитку країни. Ефективна економіка. 2019. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2019/57.pdf
15. У МВФ показали три сценарії розвитку економіки України. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/02/19/657261>
16. Чинники і тренди економічного зростання в Україні : колективна монографія / за ред. д-ра екон. наук М. І. Скрипниченко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2018. 386 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/302.pdf>